

УДК 72.01

Бондарчук О.В., Петрук В.Г., Цвенько О.О. (Вінниця)**ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ВІЗУАЛЬНОГО СПРИЙНЯТТЯ ПРИРОДНОГО ТА ШТУЧНОГО СЕРЕДОВИЩА**

Кожен мешканець великого міста постійно піддається впливу не лише хімічного, електромагнітного, шумового забруднення, а також зорового. Останнє охоплює візуальне середовище – архітектуру, кольорову гаму будівель, ландшафти, озеленення, рекламу, вітрини, вулиці. Візуальне забруднення оточуючого середовища погіршує умови життя городян, негативно віддзеркалюється на їх здоров'ї. Хоч сучасні міста набули більшої різноманітності в плані дизайнерського оформлення та колірної гами порівняно з панорамою міст радянських часів, але проблема зорового забруднення їх зовнішнього вигляду залишилась. “Забрудненими” є міста, житлові та виробничі приміщення, транспорт, виробничі процеси, тобто все те, що оточує людину, яка мешкає у місті, впродовж життя. Так званіми “забруднювачами” візуального середовища є гомогенні і агресивні візуальні поля, а також багаточисельність прямих ліній і гострих кутів, великих однотипових площин.

Поява великої кількості нових однотипних новобудов та інших не досить привабливих споруд зі спрощеним архітектурним плануванням, пригнічуюче діє на жителів міста. В останні роки зовнішній вигляд наших міст перевантажений європейським дизайном, його створюють не лише новобудови модерного типу, але й дратуюча око реклама, безперервний потік швидко проїжджаючих іномарок; в архітектурі з'явилися будівлі, що відповідають корпоративній естетиці, але зовсім позбавлені відчуття національного колориту. Сьогодні на кожного городянина приходиться у середньому по 16 м² зелених територій. Цей показник один із найнижчих у Європі, де центральні частини великих міст озеленені не лише деревними насадженнями, але й чагарниками, газонами, водоймами з водною рослинністю. У нашій країні і досі не практикується озеленення дахів і стін будівель – новий метод ландшафтного дизайну, який давно використовується містобудівельниками країн Західної Європи. Однотипність геометрично правильних та однаково зашкелених будівель – головна причина роздратованості городян. Декорування будівель не є числом забганкою або примхою, це необхідні функціональні елементи, які повинні складати основу візуального середовища. Без них неможлива повноцінна робота очей.

Порівнюючи будинки різних культурних епох, легко побачити, як сильно вони різняться. Ця різниця полягає: а) в насиченості декоративними елементами – невелика їх кількість в новобудовах і значно більша та витонченіша в будівлях минулих сторіч; б) у структурі елементів – безліч прямих ліній та гострих кутів в будівлях нової забудови та чимало кутів і кривих ліній у старовинних будівлях; в) у розмірі площин – одна велика площина в сучасному і багато малих площин у старовинній будівлі; г) в силуеті будинків – спрощений силует новобудов і різноманітний силует в старовинних забудовах.

Монотонність архітектурного простору породжує таке явище, як “сум нових міст”, яке характеризується підвищеною захворюваністю мешканців нових міських районів, де умови життя об'єктивно набагато кращі, ніж ті, у яких мешкали переселенці раніше. Вочевидь, це явище викликано помилками у містобудівельному плануванні, відсутністю минулих тісних контактів між мешканцями, відривом від звичного соціально-психологічного середовища.

Для створення комфортного візуального середовища необхідно: а) не допускати появи агресивних візуальних полів у міському середовищі; б) не допускати появи гомогенних візуальних полів у міському середовищі, а там, де вони є, – позбутися шляхом ландшафтного дизайну, озеленення, колористики; в) не допускати появи великих площин в архітектурі, прагнути до диференціації й урізноманітнення; г) застосовувати принципи пермакультури, біомімікрії в містах; д) урізноманітнювати силуети будинків різноманітними архітектурними прикрасами (башти, ротонди, мансарди) та різноповерховими частинами (мезонінами); е) уникати агресивних техногенних елементів (величезних рекламних плакатів на будинках, біг-бордів, опорів електросилових ліній тощо); ж) обмежувати ріст поверховості будинків висотою дерев; насичувати міське середовище різнобарв'ям; з) організовувати комплексну зелену зону міста, основною ідеєю якої має бути наближення міста до природи, причому своєї природної зони; і) залучати передовий міжнародний досвід та підтримувати інтерес і дослідження у галузі народних звичаїв, традицій благоустрою.

Отже, комфортне візуальне середовище створює сприятливі умови для роботи фізіологічних механізмів зору. Правильно організоване штучне середовище повинне наближатися до природоподібності форм.